

بررسی رویکردهای عقلانی و عاداتی در تربیت دینی

نجمه نظری دالینی

کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی محل خدمت کهمره نودان

چکیده

در این تحقیق می‌کوشیم تا با مقایسه دو رویکرد عقلانی و عاداتی در تربیت دینی ضمن تشریح معنا و مفهوم عقل و عادت، و نظر قرآن و سنت، نظر فلاسفه اسلامی، همچنین بیان نقاط قوت و ضعف هر کدام از این دو رویکرد جایگاه عقل و عادت را در دین مبین اسلام مشخص نموده و حدود و شرایط استفاده از هر کدام از این دو رویکرد را در تربیت دینی مشخص نماییم. تربیت دینی، در یک معنا فراهم کردن فرصت‌های طبیعی و درون یاب است تا افراد خود با تجربه شخصی و الهام از فطرت خویش بارقه تعالی بخش دین را کشف نمایند. با توجه به اهمیت و ضرورت دین در زندگی انسان، و ضرورت تربیت نسل‌ها با در نظر گرفتن مؤلفه‌های دین و تربیت دینی مسأله این است که چه نوع رویکرد یا رویکردهایی برای این امر مهم در تربیت دینی افراد باید به کار بگیریم، و حدود و چگونگی این رویکردها به تربیت دینی چگونه باید باشد و کاربرد هر یک از این رویکردها در تربیت دینی در چه زمینه‌هایی و چقدر است؛ و دیگر اینکه با توجه به اینکه در شرایط فعلی دست‌اندرکاران کار تربیت دینی دو رویکرد عقلانی و عاداتی را نسبت به تربیت دینی سرلوحه قرار داده‌اند که این دو رویکرد از مهم‌ترین رویکردهای مؤثر در تربیت دینی می‌باشند که ارتباط تنگاتنگی نیز با هم دارند، اما در مورد اینکه حدود و شرایط این دو رویکرد در تربیت دینی با توجه به ابعاد آن چگونه می‌باشد مسأله این تحقیق می‌باشد که به بررسی آن می‌پردازیم.

کلیدواژگان: آموزش و پرورش، تربیت، دین، اخلاق

۱- مقدمه

تربیت را "رفع موانع و ایجاد مقتضیات برای آنکه استعدادهای انسان در جهت کمال مطلق شکوفا شود" دانسته‌اند که از پختگی لازم در میان تعاریف گوناگون برخوردار است (دلشاد تهرانی، ۱۳۷۸). چنین تربیتی متکی به اصولی است که ذاتی این فرایند بوده و جوهر تعلیم و تربیت محسوب می‌شوند. در این تحقیق تلاش می‌شود مهمترین تعاریفی را که تاکنون از طرف صاحب‌نظران اسلامی و غیر اسلامی در گذشته و حال از عقل و عادت بیان شده است، به طور مختصر و مفید ارائه نماییم، و ضمن بیان معنی و مفهوم عقل و عادت، ضرورت و اهمیت پرداختن به عقل و عادت را از دیدگاه‌های مختلف به تفصیل بیان کنیم.

۲- بیان مسأله

دغدغه درونی و دلمشغولی اندیشمندان دینی آن است که نسل جدید جامعه را به برکت تربیت دینی نسلی مؤمن به ارزشها و عامل به فضایل اخلاقی و احکام الهی بار آورند. همه بر اهمیت و ضرورت تربیت دینی واقفیم و براین باوریم که اگر افراد جامعه